

Tiszalök

Ha egy település történetét akarják megírni, a történészek többsége megpróbál visszamenni a legrégebbi feljegyzésekig. Ezt próbáltam meg én is, s rá kellett jönnöm, nem biztos, hogy a legrégebbiek a legértékesebb dokumentumok. Apai nagyapám, Aranyász Sámuel több albumot is készített a családról, az egyházzal, Tiszalökről. A családfát körülbelül az 1600-as évekig tudta visszavezetni, azóta él itt az Aranyász család. Büszke vagyok nevemre, származásomra.

Tiszalök a Nyírségben, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északnyugati részén, a Tisza bal partján fekvő kis város. A település első írásos említése 1265-ből származik. Nevét 1325-ben említik először az oklevelek Lokteleknek. Az 1332-37. évi pápai tizedlajstromban Luk-nak, 1450-ben a leleszi országos levéltár Lök-nek, a Kállay család levéltárában őrzött oklevél pedig Nagy- és Kis-Lök néven említi 1469-ben. A községnek birtokosai voltak: 1405-ben a Doby, 1417-ben az Ibrányi és a Jonhos, 1414-ben a Lónyay, 1429-ben a Székely, 1435-ben a Kállay, 1446-ban a Sztritey, 1478-ban az Újfalussy és 1484-ben az eszlári és pinczi Jonhos család, a XVIII. század második és a XIX. század első felében pedig a Kállay, Patay, Ónodi, illetve a Vay családok. A község határába olvadt Szilasteleke, Rázomfalu, Gyomántelege. Ezek emlékét határrésznevek ma is őrzik: Szilastelek, Rázompusztá, Gyománlapos néven. A helynevek arra engednek következtetni, hogy a község területe királyi birtok volt. A birtokelosztási adományokból az is kitűnik, hogy a kismemesi település lakói honfoglaláskori eredetűek, szintiszta magyarok. Jelenlegi helyére a XV-XVI. században települt a község lakossága. Írásos emlékek alapján ettől az időtől kezdve van kompközlekedés a Tiszán, mely kereskedelmi összekötő út volt Erdély és a Felvidék között. A település sokat szenvedett a tatártól, töröktől, kuruc-labanc harcoktól, járványos betegségektől, árvizektől. Településünknek fontos szerepe volt a Bocskai szabadságharc indításában. A XIX. század végén megkezdett út- és vasútépítések, majd a II. honfoglalásnak nevezett Tisza-menti árvízvédelmi és folyószabályozási munkák hatására jelentős növekedésnek indult a település, egyben a munkálatok irányításának egyik központjává vált. A XX. században az első tiszai vízlépcső építése tette országos hírűvé a települést.

250 éve mezőváros Tiszalök, 1765-ben Mária Teréziától kapott vásártartási jogot. A vásártartási jog egyben mezővárosi rangot is jelentett. Az 1772. december 24-én kelt Vásártartási és mezővárosi jogával a környező jobbágyközségek központjává vált. Később ez is közrejátszott abban, hogy 1870-től a Dadai-alsójárás központja lett. A közigazgatás 1893-ban történt átszervezésével megszűnt Tiszalök mezőváros volta. Városi rangját 1992. március 6-án nyerte vissza.

A Tiszalöki Vízlépcsőt 1937-ben kezdték építeni. A háború miatt az építkezés félbeszakadt, 1950-ben indult meg újra. 1954-re a duzzasztómű, 1958-ban a hajózsilip, 1959-ben pedig a vízierőtelep készült el. A vízlépcső előtti szobor egy fiatal nőalakot ábrázol az „elektromosság” szimbólumaként. Az építkezéskor találták meg az első feltárt Árpád-kori falut, mely 35 házból állt, neve „Rázom falu”. Az erőmű mellett 31 hektár területen, mintegy 260 különböző, érdekes növényfajta található az arborétumban.

A katolikus templomról először 1767-ben írtak egy vizsgálat kapcsán. 1944. november 1-jén az épületet felrobbantották. 1989. október 7-én szentelték fel az új templomot.

Az első feljegyzések a **református templomot** 1316-ban említik. Az 1332-35. évi pápai tizedjegyzék szerint a Miklós püspök tiszteletére szentelt papja Jakab, majd Miklós volt. A szabolcsi visitáció szerint a Kállay család építtette Szent Kilián tiszteletére. Ulászlónak 1483-ban kelt oklevele szerint a településünkön kőtemplom állt. 1944. november 1-jén ezt a templomot is felrobbantották. A jelenlegi épület 1968-ban készült, az alapkövet nagyapám feljegyzései alapján 1966. június 5-én rakták le.

A városban született többek között:

- 1838. június 27-én Tóth Sámuel, református teológiai tanár
- 1886. február 15-én Somló Lipót költő, lapszerkesztő
- 1950. szeptember 29-én D. Nagy Lajos, a Bikini együttes énekese
- 1959. november 12-én Bolek Zoltán, a Magyar Iszlám Közösség elnöke

„Aki a múltját nem becsüli, nem méltó arra, hogy megmaradjon...” /Aranyász Sámuel/

Forrás:

- Tiszalök várossá nyilvánításának 10 éves évfordulójára kiadott kiadvány (Tiszalök 1265-2005)
- Aranyász Sámuel (1923-2012), nagyapám írásos és fényképpel teli albumjai Tiszalök történetéről

Pályázó neve: Aranyász Aisa

Iskolája: Nyíregyházi Széchenyi István Közgazdasági, Informatikai Szakközépiskola és Kollégium

Osztálya: 10. B

Felkészítő tanár: Pázmándi Katalin

Elérhetőség: aranyaszaisa@t-online.hu valamint 06/70-608-8616